МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Інна АНДРУШКО
_____
«02» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ВК 4.4 Стоматологія дитячого віку
(назва навчальної дисципліни)
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань **І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення**
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності **І1 Стоматологія**
(код і найменування спеціальності)
мова навчання українська

2025 рік

Робоча програма освітнього компонента «Стоматологія дитячого віку» підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
«26» __серпня__ 2025 р., 24 с.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
зав.каф., д. мед. н., проф. Дмітрієв М.О.
к. мед. н., доц. Чугу Т. В.

Обговорено на засіданні кафедри стоматології дитячого віку Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова від «26» серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувач кафедри стоматології дитячого віку

д.мед.н., професор _____Микола ДМІТРІЄВ

« _26_ » _серпня___ 2025 року

Схвалено методичною радою стоматологічних дисциплін
Протокол від «28 серпня__2025 р. № _1__

Голова_____ Сергій ШУВАЛОВ
« _28_ » _серпня___ 2025 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Стоматологія дитячого віку ” складена відповідно до освітньо-наукової програми (ОНП) підготовки доктора філософії за спеціальністю І1 Стоматологія 2025 р. Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова; Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 22 Охорона здоров’я спеціальності 221 Стоматологія, введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України № 1023 від 15.11.2022 р.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття аспірантами теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Аспіранту винесені питання диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених захворювань, а саме, карієсу, некаріозних уражень, пульпітів та періодонтитів тимчасових та постійних зубів, захворювань пародонту, зубощелепних деформацій та аномалій, запальних та травматичних захворювань тканин щелепно-лицевої ділянки, висвітлюється проблематика пухлин та пухлиноподібних новоутворень, вроджених вад розвитку, набутих дефектів та деформацій щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Цілі навчання: Здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну стоматологію та інші сфери життя.

Статус навчальної дисципліни: вибіркова

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етіологія, патогенез діагностика, клініка, лікування карієсу, некаріозних уражень, пульпітів та періодонтитів тимчасових та постійних зубів у дітей, захворювань пародонту, запальних захворювань щелепно лицевої ділянки, пухлин та пухлиноподібних новоутворень, зубощелепних деформацій та аномалій в дитячому віці.

Міждисциплінарні зв’язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Стоматологія дитячого віку» здійснюється, коли аспірантом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін на ІІ рівні вищої освіти, та ґрунтується на попередньо засвоєних освітніх компонентах циклів загальної й професійної підготовки. Зокрема, Сучасна стоматологія закладає фундамент для інтеграції новітніх наукових підходів у клінічну практику. Філософія науки формує системне бачення наукових підходів у медицині, Академічна доброчесність і наукова етика забезпечують дотримання професійних і дослідницьких стандартів у клінічній практиці. Англійська мова у науково-медичному спілкуванні та Культура української наукової мови створюють підґрунтя для доступу до сучасних джерел та ефективної комунікації результатів досліджень. Знання з дисциплін – Методологія наукових досліджень та основи написання наукових проєктів, Медична статистика. Належна статистична практика, Публікаційна активність і наукометричні бази даних – забезпечують володіння інструментами для проведення власних досліджень, статистичної обробки та роботи з міжнародними ресурсами. Важливими є також знання з освітніх компонент: Медична етика та деонтологія, Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, Соціальна психологія та психогігієна, що визначають етичні й правові аспекти клінічної діяльності та взаємодії лікаря з пацієнтом.

Особливу роль відіграють дисципліни клінічного циклу – Клінічна фармакологія, Клінічна фізіологія, патофізіологія, медична генетика, Клінічна біохімія та мікробіологія, Клінічна морфологія, Побічна дія ліків, які формують фундамент для розуміння патогенезу стоматологічних захворювань і вибору оптимальної терапевтичної тактики. У свою чергу, Стоматологія дитячого віку є підґрунтям для опанування суміжних спеціалізованих дисциплін – Терапевтична стоматологія, Хірургічна стоматологія, Ортопедична стоматологія, а також вибіркових компонент, зокрема Фармакотерапія стоматологічних захворювань, Біобезпека та інфекційний контроль, Цифрові технології в стоматології.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Стоматологія дитячого віку" є поглиблення теоретичної та практичної підготовки практикуючих аспірантів зі стоматології дитячого віку, набуття ними професійних практичних навичок для самостійної лікарської діяльності в закладах вторинної та третинної допомоги.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни "Стоматологія дитячого віку" є формування навичок викладання на додипломному етапі навчання фахівців у ВНЗ з діагностики та лікування карієсу та його ускладнень, некаріозних уражень зубів у дітей, захворювань слизової оболонки порожнини рота, методики знеболення в клініці дитячої стоматології, виявлення та лікування патологій, що потребують хірургічного втручання, а також виявлення та лікування зубощелепних деформацій та аномалій, що в сукупності готує основу майбутньої професійної діяльності у якості викладача ВНЗ, науковця-дослідника у сфері клінічної стоматології та медицини загалом.

1.3. Компетентності та результати навчання**,** формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання ОНП Стоматологія третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальності І1 Стоматологія, освітньої програми Стоматологія).

Згідно з вимогами ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальності І1 Стоматологія дисципліна "Стоматологія дитячого віку" забезпечує набуття аспірантами наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми стоматології і дотичні міждисциплінарні проблеми, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні задачі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані професійні рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в стоматології і дотичних до неї суміжних напрямів медицини і можуть бути опубліковані у провідних міжнародних наукових виданнях.

СК02. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в сфері стоматології та дотичні до них міждисциплінарні проєкти.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та інноваційних проєктів у сфері стоматології усно і письмово державною мовою та однією з офіційних мов Європейського Союзу, оприлюднювати результати досліджень у провідних міжнародних наукових виданнях.
СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність зі спеціальності «Стоматологія» у закладах вищої освіти.
СК05. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики стоматології, виявляти проблеми, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі охорони здоров'я, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень в стоматології.
СК06. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
СК07. Здатність критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї у сфері стоматології та з дотичних міждисциплінарних питань.
СК09. Володіння сучасними методами наукового дослідження.
СК10. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

Дитяча стоматологія як навчальна дисципліна закладає фундамент для формування в подальшому інтегративних кінцевих результатів навчання згідно з ОНП третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальності І1 Стоматологія, освітньої програми Стоматологія, а саме:
РН01. Мати концептуальні та методологічні знання зі стоматології та на межі предметних областей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напряму, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.
РН02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи наук про здоров'я людини, основні тенденції їх розвитку, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних наукових розвідках у сфері стоматології та у викладацькій практиці.
РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, статистичного аналізу даних, наявні літературні дані.
РН05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу медико-біологічної інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
РН06. Застосовувати загальні принципи та методи досліджень у сфері охорони здоров'я, а також сучасні методи та інструменти, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для провадження досліджень у сфері стоматології.
РН09. Планувати і виконувати дослідження зі стоматології та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, біоетики, належної клінічної практики (GMP), критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань.
РН10. Розробляти та досліджувати моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері стоматології та у дотичних міждисциплінарних напрямах.
РН11. Впроваджувати результати наукових досліджень в освітній процес, медичну практику та суспільство.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні прояви, сучасні методи лабораторної та інструментальної діагностики основних захворювань твердих тканин зубів каріозного та некаріозного генезу. Він здатний призначити та обґрунтувати терапію в кожному конкретному випадку, оцінити її ефективність та безпечність.
2. Здобувач вищої освіти здатний пояснити патогенез розвитку карієсу, пульпіту, періодонтиту, обґрунтувати та інтерпретувати результати сучасних методів діагностики та динамічного спостереження за пацієнтами, що мають данні патології, призначати лікування на підставі принципів доказової медицини.
3. Пояснити сутність загально медичної та стоматологічної проблеми профілактики, вчасної діагностики та ефективного лікування основних стоматологічних захворювань в дитячому віці та в антенатальний період.
4. Володіти навичками діагностики, диференційної діагностики та лікування захворювань тканин пародонту на підставі сучасних даних з високім рівнем доказовості.
5. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікацій, обґрунтувати найбільш інформативні новітні методи діагностики та сучасні протоколи лікування гінгівітів та пародонтитів в дитячому віці.
6. Здобувач вищої освіти може назвати клінічні ознаки та класифікацію захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей, як самостійні так і ті, що є проявами загальносоматичних патологій, діагностувати їх використовуючи сучасні додаткові методи дослідження, обґрунтувати та призначити лікування, визначитись із тактикою ведення таких пацієнтів.
7. Володіти навичками аналізу провідних симптомів та синдромів в клініці дитячої терапевтичної та хірургічної стоматології, ортодонтії, призначати та оцінювати їх лікування, використовуючи новітні дані доказової медицини.
8. Здатний назвати сучасні дані щодо клінічних проявів, класифікацій запальних захворювань тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей, обґрунтовувати призначення найінформативніших методів діагностики та аналізувати їх результати. Призначати сучасне лікування, яке ґрунтується на даних доказової медицини.
9. Володіти навичками діагностики травматичних пошкоджень м'яких тканин, зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей, назвати основні диференційно-діагностичні ознаки, призначати відповідне сучасне лікування, реабілітацію та оцінювати їхню ефективність.
10. Проводити диференційну діагностику передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ у дітей, чітко визначати ознаки їх малігнізації. Володіти навичками призначення специфічних найінформативніших лабораторних та інструментальних досліджень, оцінювання їх результатів у пацієнтів з даними патологіями. Обґрунтовувати, призначати відповідне лікування та оцінювати його ефективність.
11. Здобувач вищої освіти здатний описати вікові особливості розвитку зубощелепного апарату людини. Методи обстеження пацієнта, основні принципи і методи лікування пацієнтів із зубощелепними аномаліями та деформаціями, принципи сучасної цифрової діагностики, назвати найінформативніші методи, оцінювати їх результати.
12. Проводити ранню діагностику аномалії окремих зубів «величини і форми, аномалії кількості зубів, аномалії прорізування зубів, аномалії положення зубів. Аномалії зубних дуг, ґрунтуючись на даних доказової медицини та сучасних методах верифікації діагнозу. Володіти навичками диференційної діагностики кожної з цих патологій. Вміти обирати найдоцільніше лікування даних патологій.
13. Здобувач вищої освіти повинен називати основні поняття стоматологічної реабілітації, обґрунтовувати та призначати багаторівневу медичну реабілітацію при ранній втраті зубів, важких оперативних втручаннях, травматичних пошкодженнях ЩЛД, оцінювати її ефективність.

14. Здобувач вищої освіти може назвати Європейські індикатори стоматологічного здоров'я, описати та аргументувати досвід використання в Європі та Україні. Порівняти зі звичайними методами епідеміологічного обстеження в Україні.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Практичні заняття	Самостійна робота	Форма контролю
Стоматологія дитячого віку	Модуль 1,2,3,4	180	6	90	90	іспит

Змістовий модуль 1. Карієс, некаріозні ураження, ускладнення карієсу тимчасових і постійних зубів, захворювання тканин пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей, клініка, діагностика, лікування.

Тема 1. Основний стоматологічний інструментарій та устаткування. Анатомічна будова тимчасових і постійних зубів. Препарування та пломбування каріозних порожнин в тимчасових і постійних зубах у дітей.

Тема 2. Основні напрямки профілактики карієсу зубів. Загальні та місцеві карієсогенні чинники. Ендогенна та екзогенна профілактика карієсу. Засоби та методи, оцінка ефективності.

Тема 3. Особливості перебігу, діагностики та лікування карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей.

Тема 4. Сучасні пломбувальні матеріали, їх характеристика та вибір в практиці дитячої терапевтичної стоматології.

Тема 5. Клініка, діагностика та диференційна діагностика пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей.

Тема 6. Вибір методу лікування в залежності від стадії розвитку зуба та форми пульпіту. Консервативний, вітальні та девітальні методи лікування: показання, методика виконання, можливі ускладнення та їх попередження.

Тема 7. Клініка, діагностика та диференційна діагностика періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей.

Тема 8. Сучасний ендодонтичний інструментарій, особливості ендодонтичних втручань в тимчасових зубах і постійних зубах із несформованим коренем.

Тема 9. Захворювання пародонту у дітей. Гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.

Тема 10. Захворювання пародонту у дітей. Пародонтит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.

Тема 11. Захворювання пародонту у дітей. Пародонтальний синдром. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.

Тема 12. Диференційна діагностика захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях).

Тема 13. Основні принципи лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях).

Змістовий модуль 2. Особливості знеболення та видалення зубів, запальні захворювання тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей, клініка, діагностика, лікування

Тема 1 Гострий одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.

Тема 2. Хронічний одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.

Тема 3. Гострий одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.

Тема 4. Хронічний одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.

Тема 5. Гострі та хронічні запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба у дітей.

Тема 6. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.

Тема 7. Гострі та хронічні одонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки.

Тема 8. Гострі та хронічні неодонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки.

Тема 9. Запальні захворювання м`яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей

Тема 10. Гострі та хронічні захворювання слинних залоз у дітей.

Змістовий модуль 3. Травматичні пошкодження м’яких тканин, зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей. Пухлини та пухлиноподібні новоутворення, вроджені вади розвитку, набуті дефекти та деформації щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Тема 1 Травматичні пошкодження м’яких тканин. Опіки, відмороження.

Тема 2. Травматичні пошкодження зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Тема 3. Пухлини та пухлиноподібні утворення м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Тема 4. Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз.

Тема 5. Злоякісні пухлини тканин ЩЛД у дітей.

Тема 6. Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрощення губи та піднебіння. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок.

Змістовий модуль 4. Вікові особливості розвитку зубощелепного апарату людини. Методи обстеження пацієнта з зубощелепними аномаліями та деформаціями. Основні принципи і методи лікування пацієнтів із зубощелепними аномаліями та деформаціями. Аномалії окремих зубів. Аномалії прикусу. Дитяче зубне протезування.

Тема 1. Етапи розвитку зубо-щелепного апарату. Морфофункціональна характеристика тимчасового, змішаного та постійного прикусу.

Тема 2. Ортогнатичний прикус, його характеристика. Ключі оклюзії за Е. Енглем та Ендрюсом.

Тема 3. Фізіологічні та патологічні види прикусів.

Тема 4. Клінічні та антропометричні методи обстеження дітей із зубощелепними аномаліями і деформаціями.

Тема 5. Методи дослідження мовної, жувальної та дихальної функції. Шкідливі звички, їх профілактика.

Тема 6. Фотометрія в ортодонтії. Рентгенологічні методи обстеження, телерентгенографія.

Тема 7. Класифікації зубощелепно-лицевих аномалій та деформацій.

Тема 8. Біомеханіка переміщення зубів при ортодонтичному лікуванні. Класифікація сил, що використовуються при ортодонтичному лікуванні.

Тема 9. Основні принципи лікування та профілактики зубощелепних аномалій та деформацій.

Тема 10. Класифікації ортодонтичної апаратури. Методи лікування ортодонтичних хворих.

Тема 11. Апаратурне лікування. Функціонально-направляюча апаратура.

Тема 12. Аномалії окремих зубів «величини і форми, аномалії кількості зубів, надкомплектні зуби, аномалії прорізування зубів, аномалії положення зубів. Аномалії зубних

дуг.

Тема 13. Аномалії прикусу. Клініка, діагностика та комплексне лікування.

Тема 14. Дитяче зубне протезування. Знімні та незнімні конструкції, особливості виготовлення та використання.

Тема 15. Етіологія, патогенез, діагностика і профілактика природжених вад обличчя.

Тема 16. Заключний підсумковий семінар. Іспит.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Всього	Практичні заняття	Самостійна робота
Основний стоматологічний інструментарій та устаткування. Анатомічна будова тимчасових і постійних зубів. Препарування та пломбування каріозних порожнин в тимчасових і постійних зубах у дітей.	2 год	2 год	-
Основні напрямки профілактики карієсу зубів. Загальні та місцеві карієсогенні чинники. Ендогенна та екзогенна профілактика карієсу. Засоби та методи, оцінка ефективності. Програми профілактики стоматологічних захворювань в дитячих садках та школах. Досвід країн Європи та результативність програм профілактики. Порівняльна характеристика зі звичними методами епідеміологічного обстеження в Україні.	20 год	2 год	18 год
Особливості перебігу, діагностики та лікування карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей. Знеболення маніпуляцій у дітей. Методики проведення, основні препарати, що використовуються, механізми дії, взаємодія з лікарем алергологом в умовах обтяженого алергологічного анамнезу.	8 год	2 год	6 год
Сучасні пломбувальні матеріали, їх характеристика та вибір в практиці дитячої терапевтичної стоматології.	2 год	2 год	-
Клініка, діагностика та диференційна діагностика пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей.	2 год	2 год	-
Вибір методу лікування в залежності від стадії розвитку зуба та форми пульпіту. Консервативний, вітальні та девітальні методи лікування: показання, методика виконання, можливі ускладнення та їх попередження. Медикаментозний сон, покази та протипоази до застосування, наслідки проведення у дітей різного віку. Особливості використанні закису азоту в умовах підвищенного психологічного навантаження в кріслі лікаря стоматолога.	14 год	2 год	12 год
Клініка, діагностика та диференційна діагностика періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей.	8 год	2 год	6 год
Сучасний ендодонтичний інструментарій, особливості ендодонтичних втручань в тимчасових зубах і постійних зубах із несформованим коренем.	8 год	2 год	6 год
Захворювання пародонту у дітей. Гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів. Особливості обстеження зубощелепної системи за наявності патології пародонту.	8 год	2 год	6 год

Захворювання пародонту у дітей. Пародонтит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів. Порівняльна оцінка інформативності індексів гігієни ротової порожнини. Використання індикаторів нальоту в дітей різного віку.	8 год	2 год	6 год
Захворювання пародонту у дітей. Пародонтальний синдром. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.	2 год	2 год	-
Диференційна діагностика захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях). Прояви в порожнині рота при захворюваннях ШКТ, системі крові, ендокринній патології.	8 год	2 год	6 год
Основні принципи лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях).	2 год	2 год	-
Гострий одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.	2 год	2 год	-
Хронічний одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.	2 год	2 год	-
Гострий одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.	2 год	2 год	-
Хронічний одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.	2 год	2 год	-
Гострі та хронічні запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба у дітей.	2 год	2 год	-
Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.	2 год	2 год	-
Гострі та хронічні одонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки.	2 год	2 год	-
Гострі та хронічні неодонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки. Диференційна діагностика лімфаденітів, як самостійних захворювань та лімфаденітів при злоякісних пухлинах ЩЛД у дітей.	8 год	2 год	6 год
Запальні захворювання м`яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей	2 год	2 год	-
Гострі та хронічні захворювання слинних залоз у дітей.	1 год	1 год	-
Травматичні пошкодження м’яких тканин. Опіки, відмороження.	2 год	2 год	-
Травматичні пошкодження зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей.	2 год	2 год	-
Пухлини та пухлиноподібні утворення м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей.	2 год	2 год	-
Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз.	2 год	2 год	-
Злоякісні пухлини тканин ЩЛД у дітей.	2 год	2 год	-
Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрощення губи та піднебіння. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок.	2 год	2 год	-

Етапи розвитку зубо-щелепного апарату. Морфофункціональна характеристика тимчасового, змішаного та постійного прикусу.	8 год	2 год	6 год
Ортогнатичний прикус, його характеристика. Ключі оклюзії за Е. Енглем та Ендрюсом.	2 год	2 год	-
Фізіологічні та патологічні види прикусів.	2 год	2 год	-
Клінічні та антропометричні методи обстеження дітей із зубощелепними аномаліями і деформаціями.	2 год	2 год	-
Методи дослідження мовної, жувальної та дихальної функції. Шкідливі звички, їх профілактика.	2 год	2 год	-
Фотометрія в ортодонтії. Рентгенологічні методи обстеження, телерентгенографія.	2 год	2 год	-
Класифікації зубощелепно-лицевих аномалій та деформацій.	2 год	2 год	-
Біомеханіка переміщення зубів при ортодонтичному лікуванні. Класифікація сил, що використовуються при ортодонтичному лікуванні.	2 год	2 год	-
Основні принципи лікування та профілактики зубощелепних аномалій та деформацій.	2 год	2 год	-
Класифікації ортодонтичної апаратури. Методи лікування ортодонтичних хворих.	2 год	2 год	-
Апаратурне лікування. Функціонально-направляюча апаратура.	2 год	2 год	-
Аномалії окремих зубів «величини і форми, аномалії кількості зубів, надкомплектні зуби, аномалії прорізування зубів, аномалії положення зубів. Аномалії зубних дуг.	2 год	2 год	-
Аномалії прикусу. Клініка, діагностика та комплексне лікування.	2 год	2 год	-
Дитяче зубне протезування. Знімні та незнімні конструкції, особливості виготовлення та використання.	8 год	2 год	6 год
Етіологія, патогенез, діагностика і профілактика природжених вад обличчя. Психологічна підготовка пацієнтів до протезування, реабілітація після протезування.	8 год	2 год	6 год
Заключне підсумкове заняття. Іспит.	3 год	3 год	
Всього	**180 год**	**90 год**	**90 год**

4. Теми практичних занять

Тематика практичних занять навчальної дисципліни «Стоматологія дитячого віку» **для аспірантів другого року навчання**		Кількість годин
<u>Модуль 1.</u> Карієс, некаріозні ураження, ускладнення карієсу тимчасових і постійних зубів, захворювання тканин пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей, клініка, діагностика, лікування.		
1	Основний стоматологічний інструментарій та устаткування. Анатомічна будова тимчасових і постійних зубів. Препарування та пломбування каріозних порожнин в тимчасових і постійних зубах у дітей.	2 год
2	Основні напрямки профілактики карієсу зубів. Загальні та місцеві карієсогенні чинники. Ендогенна та екзогенна профілактика карієсу. Засоби та методи,	2 год

	оцінка ефективності.	
3	Особливості перебігу, діагностики та лікування карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей.	2 год
4	Сучасні пломбувальні матеріали, їх характеристика та вибір в практиці дитячої терапевтичної стоматології.	2 год
5	Клініка, діагностика та диференційна діагностика пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей.	2 год
6	Вибір методу лікування в залежності від стадії розвитку зуба та форми пульпіту. Консервативний, вітальні та девітальні методи лікування: показання, методика виконання, можливі ускладнення та їх попередження.	2 год
7	Клініка, діагностика та диференційна діагностика періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей.	2 год
8	Сучасний ендодонтичний інструментарій, особливості ендодонтичних втручань в тимчасових зубах і постійних зубах із несформованим коренем.	2 год
9	Захворювання пародонту у дітей. Гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.	2 год
10	Захворювання пародонту у дітей. Пародонтит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.	2 год
11	Захворювання пародонту у дітей. Пародонтальний синдром. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Основні принципи лікування. Вибір лікарських засобів.	2 год
12	Диференційна діагностика захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях).	2 год
13	Основні принципи лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей (вірусної, бактеріальної, грибкової, алергійної природи та при соматичних захворюваннях).	2 год
<u>Модуль 2.</u> Особливості знеболення та видалення зубів, запальні захворювання тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей, клініка, діагностика, лікування		
14	Гострий одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.	2 год
15	Хронічний одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп у дітей.	2 год
16	Гострий одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.	2 год
17	Хронічний одонтогенний та неодонтогенний остеомієліт щелеп у дітей.	2 год
18	Гострі та хронічні запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба у дітей.	2 год
19	Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.	2 год
20	Гострі та хронічні одонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки.	2 год
21	Гострі та хронічні неодонтогенні лімфаденіти щелепно-лицевої ділянки.	2 год
22	Запальні захворювання м`яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей	2 год
23	Гострі та хронічні захворювання слинних залоз у дітей.	1 год
Тематика практичних занять навчальної дисципліни «Стоматологія дитячого віку» для аспірантів третього року навчання		Кількість годин
<u>Модуль 3.</u> Травматичні пошкодження м'яких тканин, зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей. Пухлини та пухлиноподібні новоутворення, вроджені вади розвитку, набуті дефекти та деформації щелепно-лицевої ділянки у дітей.		

1	Травматичні пошкодження м’яких тканин. Опіки, відмороження.	2 год
2	Травматичні пошкодження зубів та кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей.	2 год
3	Пухлини та пухлиноподібні утворення м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей.	2 год
4	Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз.	2 год
5	Злоякісні пухлини тканин ЩЛД у дітей.	2 год
6	Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрощення губи та піднебіння. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок.	2 год
<u>Модуль 4.</u> Вікові особливості розвитку зубощелепного апарату людини. Методи обстеження пацієнта з зубощелепними аномаліями та деформаціями. Основні принципи і методи лікування пацієнтів із зубощелепними аномаліями та деформаціями. Аномалії окремих зубів. Аномалії прикусу. Дитяче зубне протезування.		
7	Етапи розвитку зубо-щелепного апарату. Морфофункціональна характеристика тимчасового, змішаного та постійного прикусу.	2 год
8	Ортогнатичний прикус, його характеристика. Ключі оклюзії за Е. Енглем та Ендрюсом.	2 год
9	Фізіологічні та патологічні види прикусів.	2 год
10	Клінічні та антропометричні методи обстеження дітей із зубощелепними аномаліями і деформаціями.	2 год
11	Методи дослідження мовної, жувальної та дихальної функції. Шкідливі звички, їх профілактика.	2 год
12	Фотометрія в ортодонтії. Рентгенологічні методи обстеження, телерентгенографія.	2 год
13	Класифікації зубощелепно-лицевих аномалій та деформацій.	2 год
14	Біомеханіка переміщення зубів при ортодонтичному лікуванні. Класифікація сил, що використовуються при ортодонтичному лікуванні.	2 год
15	Основні принципи лікування та профілактики зубощелепних аномалій та деформацій.	2 год
16	Класифікації ортодонтичної апаратури. Методи лікування ортодонтичних хворих.	2 год
17	Апаратурне лікування. Функціонально-направляюча апаратура.	2 год
18	Аномалії окремих зубів «величини і форми, аномалії кількості зубів, надкомплектні зуби, аномалії прорізування зубів, аномалії положення зубів. Аномалії зубних дуг.	2 год
19	Аномалії прикусу. Клініка, діагностика та комплексне лікування.	2 год
20	Дитяче зубне протезування. Знімні та незнімні конструкції, особливості виготовлення та використання.	2 год
21	Етіологія, патогенез, діагностика і профілактика природжених вад обличчя.	2 год
22	Підсумковий контроль	3 год
	ВСЬОГО:	**90 год**

5. Самостійна робота

	Тематика самостійної роботи навчальної дисципліни «Стоматологія дитячого віку» для аспірантів другого року навчання	Кількість годин
1	Профілактика карієсу у дітей. Складання плану профілактики для пацієнтів в залежності від інтенсивності карієсу.	6 год
2	Сучасний ендодонтичний інструментарій та додаткове обладнання для забезпечення ефективного лікування ускладнень карієсу.	6 год

3	Консервативний, вітальні та девітальні методи лікування: показання, методика виконання, можливі ускладнення та їх попередження.	6 год
4	Клініка, діагностика та диференційна діагностика періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей. Сучасний ендодонтичний інструментарій, особливості ендодонтичних втручань в тимчасових зубах і постійних зубах із несформованим коренем.	6 год
5	Знеболювання щелепно-лицевої ділянки у дітей. Методики проведення, основні препарати, що використовуються, механізми дії, взаємодія з лікарем алергологом в умовах обтяженого алергологічного анамнезу.	6 год
6	Особливості обстеження зубощелепної системи за наявності патології пародонту.	6 год
7	Порівняльна оцінка інформативності індексів гігієни ротової порожнини. Використання індикаторів нальоту в дітей різного віку.	6 год
Тематика самостійної роботи навчальної дисципліни «Стоматологія дитячого віку» **для аспірантів третього року навчання**		
8	Програми профілактики стоматологічних захворювань в дитячих садках та школах. Досвід країн Європи та результативність програм профілактики.	6 год
9	Європейські індикатори стоматологічного здоров'я. Досвід використання в Європі та Україні. Порівняльна характеристика зі звичними методами епідеміологічного обстеження в Україні.	6 год
10	Етапи розвитку зубо-щелепного апарату. Морфофункціональна характеристика тимчасового, змішаного та постійного прикусу.	6 год
11	Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей повязані з системними патологіями у дітей. Прояви в порожнині рота при захворюваннях ШКТ, системи крові, ендокринній патології.	6 год
12	Медикаментозний сон, покази та протипоказання до застосування, наслідки проведення у дітей різного віку.	6 год
13	Диференційна діагностика лімфаденітів, як самостійних захворювань та лімфаденітів при злоякісних пухлинах ЩЛД у дітей.	6 год
14	Дитяче зубне протезування. Покази, протипоказання. Психологічна підготовка пацієнтів до протезування, реабілітація після протезування.	6 год
15	Дитяче зубне протезування та ортодонтична лабораторна техніка в умовах ранньої втрати тимчасових зубів. Утримувачі місця, різновиди, особливості використання знімних та незнімних апаратів.	6 год
	ВСЬОГО:	**90 год**

6. Індивідуальні завдання: підготовка доповідей до участі у наукових заходах, реферативних конференціях, тренінгах. Наукове практичне дослідження або огляд наукової літератури з актуальних проблем стоматології, написання тез доповідей або статей за результатами роботи, участь у клінічних розборах, науково-практичних конференціях, засіданнях, засвоєння ключових методів діагностики, засвоєння основних принципів надання стоматологічної допомоги.

7. Форма та методи навчання:

Форма навчання: очна (денна, вечірня), заочна. В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень органів виконавчої влади, ВЦА, місцевого органу управління освіти та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Методи навчання, спрямовані на активне навчання, критичний аналіз та інтеграцію знань:

1. Інтерактивні та проблемно-орієнтовані методи. Case Study складних клінічних випадків та за умов мультиморбідності. Проблемно-орієнтоване навчання: формулювання клінічних та наукових проблем, які вирішуються з використанням доказової бази. Семінари-дискусії: аналіз та критична оцінка останніх публікацій у провідних рецензованих медичних журналах.

2. Дослідницько-орієнтовані методи: розробка дизайну дослідження відповідно до наукового інтересу здобувача. Пошук, відбір статей та синтез доказів відповідно до теми заняття.

3. Гостьові лекції/вебінари: залучення фахівців-практиків та вчених, які представляють інноваційні методи в стоматології.

Засоби навчання, спрямовані на активне навчання, критичний аналіз та інтеграцію знань:

1. Платформи для організації навчання (Microsoft Teams): розміщення клінічних кейсів, презентацій тощо. Системи відеоконференцій (Zoom, MS Teams).
2. Електронні бібліотеки й клінічні ресурси (PubMed, Scopus, Web of Science, Cochrane Library, NEJM Clinical Case). Клінічні довідники та протокольні ресурси: UpToDate, BMJ Best Practice, Medscape, національні протоколи МОЗ. Електронна бібліотека ВНМУ.
3. Цифрова клінічна діагностика та візуалізація: перегляд медичних зображень у форматі DICOM (КТ/МРТ, рентгенограми).
6. Платформи для наукометрії: профілі ORCID, Google Scholar, ResearchGate, Scopus Author ID – для роботи над публікаційним профілем.
7. Цифрові інструменти комунікації й зворотного зв'язку: інтерактивні сервіси (Mentimeter, Slido, Kahoot): експрес-тестування, обговорення клінічних рішень, анонімний фідбек.

10. Методи контролю та критерії оцінювання:

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до цілей і завдань теми та спрямований на оцінювання рівня сформованості клініко-аналітичних, дослідницьких і професійно-комунікативних компетентностей здобувачів.

У межах поточного контролю застосовуються такі методи:

- тестування та письмове/усне опитування з акцентом на аналіз клінічних ситуацій;
- розв'язання проблемно-орієнтованих завдань, що передбачають обґрунтування клінічних рішень на основі доказової медицини;
- контроль і експертна оцінка практичних навичок, зокрема інтерпретації результатів лабораторних та інструментальних досліджень;
- аналіз клінічних кейсів із формуванням аргументованих клініко-наукових висновків.

Оцінювання результатів поточного контролю здійснюється за традиційною п'ятибальною шкалою відповідно до чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді іспиту на третьому році навчання. Іспит має комбіновану структуру та включає:

Теоретичну частину: обговорення питань щодо етіології, патогенезу, механізмів розвитку захворювань зубів, пародонта та слизової оболонки порожнини рота, сучасних класифікацій, методів діагностики та принципів лікування відповідно до актуальних клінічних рекомендацій.

Клінічний кейс-менеджмент: аналіз складного клінічного випадку з терапевтичної стоматології, зокрема за наявності коморбідної патології, ускладненого або резистентного перебігу захворювання, з обґрунтуванням діагностичної та лікувальної тактики на засадах доказової медицини.

Науково-аналітичний компонент: аналіз та обговорення актуальних наукових публікацій за останні 2-3 роки за тематикою дисертаційного дослідження аспіранта з оцінюванням їхньої наукової значущості та можливостей практичного застосування отриманих результатів.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного, проміжного та підсумкового контролю

Знання здобувача освіти оцінюють згідно з чинним «Положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» за традиційною оцінкою (4-ти бальна система) з дотриманням усіх принципів академічної доброчесності. Відповідальність за порушення академічної доброчесності забезпечується виконанням заходів відповідно Закону України «Про освіту» (ст. 42), Закону України «Про академічну доброчесність», Кодексу академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми. Рівень підготовки здобувача визначається за допомогою усного/письмового опитування, тестового контролю, розв'язування ситуаційних задач/клінічних кейсів різного рівня складності та інших видів завдань відповідно до вимог конкретного освітнього компонента.

Знання здобувача освіти з теми оцінюють традиційною оцінкою згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Поточний контроль засвоєння змістових модулів здійснюється по їх завершенню на підставі усної відповіді на питання до підсумкового заняття відповідного змістового модуля, складання практичних навичок та комп'ютерного тестування. Знання студента зі змістового модулю оцінюють традиційною оцінкою (4 - бальна система), яка вираховується, як середнє арифметичне.

Проміжний контроль – залік – зараховують якщо здобувач освіти засвоїв певний розділ дисципліни в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття, та відвідав лекційний курс та немає академічної заборгованості.

Контроль самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Теми, які виносяться лише на самостійну позааудиторну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюються на підсумковому занятті того змістового модулю, до якого вони належать.

Контроль ***індивідуальної роботи здобувача*** відбувається при підготовці та проведенні відповідних заходів (конференцій, олімпіад), а також при представленні результатів виконаної роботи, оцінюється до 12 балів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді іспиту під час екзаменаційної сесії, який включає усну відповідь на завдання екзаменаційного білету, аналіз складного клінічного випадку з терапевтичної стоматології, аналіз та обговорення актуальних наукових публікацій за останні 2-3 роки за тематикою дисертаційного дослідження аспіранта.

Оцінювання усної/письмової відповіді/виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування

рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає істотних неточностей при відповіді, допущені неточності виправляє самостійно, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної діяльності.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється здобувачу, який, знає хід та проведення навички, демонструє її правильне виконання, правильно інтерпретує результат, дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка «добре» виставляється здобувачу, який допускає неточності при виконанні навички, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому, дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка «задовільно» виставляється здобувачу, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при його виконанні, не може продемонструвати повну правильну послідовність дій, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень, допускає порушення деонтологічних норм.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу, який не може продемонструвати виконання практичної навички, не розуміє її суті, допускає грубі порушення деонтологічних норм у спілкуванні з пацієнтом.

При **дистанційному навчанні** – виявляється знання алгоритму практичних завдань та застосування його в змодельованій клінічній ситуації

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який при проведенні тестового контролю допускає не більше 10 % неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який під час тестового контролю допускає не більше 20 % помилок (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який робить помилки не більш, ніж в 40 % тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79 %). Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60 % тестових завдань. Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання при вирішуванні ситуаційних завдань

Оцінка **«відмінно»** ставиться здобувачу освіти, який вільно і правильно вирішує стандартні і нестандартні ситуаційні завдання: вірно визначає проблему та представляє шляхи її вирішення, правильно обґрунтовує свою відповідь, може запропонувати кілька шляхів вирішення проблеми (*дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом - для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»).

Оцінка **«добре»** ставиться здобувачу освіти, який правильно вирішує типові ситуаційні завдання, при цьому може припускатися несуттєвих помилок і неточностей: проблема виявлена, але не повністю розкрита, можливі незначні помилки у шляхах її вирішення; здобувач освіти обґрунтовує свою відповідь, але не в повній мірі, дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який в цілому вирішує проблему, але припускається декількох більш суттєвих помилок при вирішенні задач: проблема виявлена та вирішена частково, виникають складності при обґрунтуванні прийнятого рішення, в цілому дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який не розуміє суті вказаної проблеми, не може дати правильної відповіді на завдання; (допускає грубі порушення деонтологічних норм у спілкуванні з пацієнтом- для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»).

Оцінювання самостійної роботи здобувача освіти

Оцінювання самостійної роботи здобувачу освіти здійснюється під час поточного та підсумкового контролю засвоєння тем відповідного модулю або дисципліни на підставі оцінювання демонстрації виконання практичних навичок, усної відповіді на теоретичне питання, тестування або розв'язання ситуаційних задач, відповідно до тем для самостійного опанування.

Самостійна робота студента оцінюється під час проведення підсумкових занять засвоєння модулів дисципліни шляхом усного опитування або розв'язання тестових завдань з тем, які не ввійшли до плану аудиторних занять. Оцінювання підготовлених повідомлень, презентацій з обраної теми здійснюється традиційною оцінкою.

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно розкрив проблему, логічно виклав основні питання, навів приклади із сучасних медичних інформаційних джерел. Він уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно розкрив основні питання теми та її медичне значення, але при цьому не виходив за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який розкрив базові поняття та визначення з рекомендованої теми, але не розкрив її повністю, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, робота якого не відповідає темі, є ознаки плагіату, відсутнє розуміння предмета, вимоги ігноровані, рівень умінь/навичок незадовільний.

Оцінювання індивідуальної роботи здобувача освіти (якщо вона передбачена в п. 9)

Бали за індивідуальну роботу (ІР) нараховують здобувачеві лише за успішного виконання та захисту.

Кількість балів, яку нараховують за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але становить не більше 12 балів. Їх додають до суми балів, набраних ЗО за поточну навчальну діяльність, або до підсумкового балу з дисципліни (за участь та перемогу в університетських, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, наукових конференціях, за наявності друкованих робіт за тематикою дисципліни).

Оцінювання усної відповіді під час підсумкового контролю (іспиту)

Кафедра формує екзаменаційні білети з переліку завдань (теоретичні питання, ситуаційна задача, виконання практичної навички, набір тестів), оцінка за кожне з яких складає від 0 до 20 балів (максимальна кількість балів 80).

Для освітніх компонентів **клінічного спрямування**: розуміння зв'язків з фундаментальними медичними дисциплінами (0-5), володіння базовою інформацією стосовно питання (0-5), володіння інформацією стосовно сучасного стану питання (новітні методики, стандарти, протоколи тощо) (0-5), розуміння практичного значення питання (0-3), стиль викладу матеріалу, комунікація (0-2).

Критерії для оцінки ситуаційної задачі: інтерпретація даних анамнезу (0-3), об'єктивних показників (0-3), лабораторних тестів (0-3), методів інструментальної діагностики (0-3), формулювання синдромного чи нозологічного діагнозу (0-3), призначення лікування, в т.ч. невідкладної допомоги, профілактики, реабілітації (0-5).

Критерії для контролю практичної навички: розуміння суті процедури чи методики (0-3), правильність виконання всіх етапів (0-5), дотримання їх послідовності (0-3), інтерпретація власних дій (0-3), самозахист та безпечність для пацієнта (0-3), самостійність (0-3).

Критерії для контролю діагностичної процедури: розуміння суті і порядку виконання процедури чи методики (0-5), правильність інтерпретації результату (0-5), клінічне трактування результату (0-5), володіння термінологією (0-2), самозахист та безпечність для пацієнта (0-3).

12. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль проводиться у вигляді іспиту після вивчення дисципліни в 6 семестрі.

13. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Нарахування балів за результати всіх видів навчальної діяльності здобувачів освіти проводять згідно з чинним Положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Складовими оцінки за дисципліну, підсумковим контролем якої є іспит, є конвертоване у бали середнє арифметичне поточної успішності за універсальною 120-бальною шкалою (від 72 до 120 балів), бали за підсумковий контроль (від 50 до 80) та індивідуальну роботу студента (від 6 до 12 балів). Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок наступним чином: 50-60 балів - оцінка «3»; 61-70 балів - оцінка «4»; 71-80 балів - оцінка «5».

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль, індивідуальну роботу здобувача та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість. Сумарні результати балів за всі видів навчальної діяльності відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. Мінімальна кількість балів становить 122 бали.

Бали за підсумковий контроль та поточну успішність студентів деканат вносить у програму Контингент і ранжує їх. Ранжування проводять на підставі отриманих балів за дисципліну згідно національної шкали та шкали ЄКТС (див. чинне Положення про організацію освітнього процесу).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**
		Для іспиту
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
60-121,99	FX	Незадовільно, з можливістю повторного складання
0-59,99	X	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів та іспиту)

13. Рекомендована література

Основна (Базова)

1. Терапевтична стоматологія: у 4 томах: підручник. Т.1. Пропедевтика терапевтичної стоматології / М. Ф. Данилевський, А. В. Борисенко, Л. Ф. Сідельнікова та ін.; за ред. А. В. Борисенка. - 4-е вид., випр. - К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 456 с.
2. Терапевтична стоматологія: У 4-х томах: підручник. Т.2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. – 3-тє вид. Рекомендовано МОЗ / За ред. А.В. Борисенка. – К., 2020. – 592с.
3. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: Підручник у 4 томах, том 3 присвячений захворюванням пародонта. Автори: М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко та інші; за редакцією А.В. Борисенка. Видання друге, перероблене і доповнене. – 2020. – 664 с.
4. Тарасенко І. Й., Коновалов М. Ф., Новікова Ж. О. Захворювання пародонта та слизової оболонки порожнини рота в дітей : навч.-метод. посіб. Одеса : Олді+, 2025. 232 с. ISBN 978-966-289-987-0.
5. Терапевтична стоматологія: у 4 томах. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підручник / М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, О.Ф. Несин та ін. – 2-е видання. – К. «Медицина». – 2021. – 640 с.
6. Pediatric dentistry: infancy through adolescence / ed. by A. J. Nowak, J. R. Christensen, M. Geneser et al. 7th ed. Philadelphia : Elsevier, 2026. 656 p. ISBN 978-0-443-24617-3.
7. The Reference Manual of Pediatric Dentistry: 2025–2026 / American Academy of Pediatric Dentistry. Chicago : American Academy of Pediatric Dentistry, 2025. URL: https://store.aapd.org/index.php/reference-manual-2025-2026.html (дата звернення: 19.09.2026).

Допоміжна

1. Vyas H., Gune N., Balgi P. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry: current concepts in clinical practice. Cham : Springer, 2025. 427 p. ISBN 978-3-031-98928-5. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2.
2. Marwah N. Textbook of pediatric dentistry. 5th ed. New Delhi : Jaypee Brothers Medical Publishers, 2025. 1112 p. ISBN 978-93-5696-101-2.
3. Periodicity of examination, preventive dental services, anticipatory guidance/counseling, and oral treatment for infants, children, and adolescents / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 312–324. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_periodicity.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
4. Прояви в порожнині рота при специфічних інфекціях та соматичних захворюваннях : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти стоматологічного факультету / О. В. Дєньга, І. Й. Тарасенко, М. Ф. Коновалов та ін. Одеса, 2025. URL: https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/18005 (дата звернення: 19.09.2026).
5. Pulp therapy for primary and immature permanent teeth / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 487–496. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_pulptherapy26.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
6. Guideline for use of vital pulp therapy in permanent teeth / J. A. Coll, V. Dhar, M. Guelmann et al. Pediatric Dentistry. 2025. Vol. 47, no. 5. P. 299–311. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/g_vpt-permanentteeth.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
7. Management considerations for pediatric oral surgery / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 551–558. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_oralsurgery.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
8. Management considerations for pediatric oral pathology / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 545–550. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_oralpathology25.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
9. Oral and maxillofacial surgery / ed. by L. Andersson, D. G. Krishnan, Z. S. Peacock et al. 2nd ed. Hoboken : Wiley-Blackwell, 2025. ISBN 978-1-119-84292-7. DOI: 10.1002/9781119842958.
10. Clinical review of oral and maxillofacial surgery: a case-based approach / ed. by S. C. Bagheri. 3rd ed. St. Louis : Elsevier, 2025. ISBN 978-0-443-11030-6.
11. Vyas H., Gune N., Balgi P. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry: current concepts in clinical practice. Cham : Springer, 2025. 427 p. ISBN 978-3-031-98928-5. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2.
12. Fields H. W., Larson B. E., Sarver D. M., Proffit W. R. Contemporary orthodontics. 7th ed. St. Louis : Elsevier, 2025. 768 p. ISBN 978-0-323-93071-0.
13. Mosby’s orthodontic review / ed. by J. D. English, S. Akyalcin, T. Peltomäki. 3rd ed. St. Louis : Elsevier, 2025. ISBN 978-0-443-11876-0.
14. Premkumar S. Essentials of orthodontics. 5th ed. New Delhi : Elsevier India, 2026. ISBN 978-81-312-7266-4.
15. Temporary anchorage devices and clear aligners in clinical orthodontics / ed. by J. H. Park. 2nd ed. Hoboken : Wiley-Blackwell, 2026. ISBN 978-1-394-33022-5.
16. Management of the developing dentition and occlusion in pediatric dentistry / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago,

2025.P.497515.URL:https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_developdentition.pdf (дата звернення: 19.09.2026).of Oral Science. 2025. Vol. 17, no. 1. Art. 20.

17. Caries-risk assessment and management for infants, children, and adolescents / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 325–331. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_cariesriskassessment25.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
18. Perinatal and infant oral health care / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 337–341. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_perinataloralhealthcare.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
19. Behavior guidance for the pediatric dental patient / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 379–399. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_behavguide.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
20. Policy on early childhood caries: consequences and preventive strategies / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/p_eccconsequences.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
21. Clinical guidelines for pediatric dentistry. Version 2 / Dubai Health Authority. Dubai, 2026. URL: https://dha.gov.ae/uploads/032026/72026310446.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
22. Consensus-based recommendations on pulp therapies in primary and permanent teeth: IAPD Porto Forum / V. Dhar, I. El-Karim, J. A. Coll et al. International Journal of Paediatric Dentistry. 2026. Vol. 36, no. 2. P. 371–386. DOI: 10.1111/ipd.70068.
23. Pulp therapies rooted in evidence: IAPD Porto Declaration / V. Dhar et al. International Journal of Paediatric Dentistry. 2026. Vol. 36, no. 2. P. 387–390. DOI: 10.1111/ipd.70073.
24. Deep caries management: EFCD–ESE–ORCA S3-level clinical practice guideline / F. Schwendicke, E. Kosan, A. Banerjee et al. International Endodontic Journal. 2026. Vol. 59, no. 7. P. 1298–1315. DOI: 10.1111/iej.70132.
25. Policy on use of fluoride / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 110–112. URL: https://www.aapd.org/media/Policies_Guidelines/P_FluorideUse.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
26. Pre-formed crowns and pediatric dentistry: a systematic review of different techniques of restorations / A. M. Inchingolo et al. Journal of Clinical Pediatric Dentistry. 2025. Vol. 49, no. 1. P. 1–13. DOI: 10.22514/jocpd.2025.001.
27. Management strategies for pulpitis in vital permanent teeth in children and adolescents: a systematic review and meta-analysis of randomized clinical trials. European Archives of Paediatric Dentistry. 2025. Vol. 26, no. 3. P. 451–463. DOI: 10.1007/s40368-025-01021-w.
28. Clinical and radiographic evaluation of indirect pulp capping with mineral trioxide aggregate and calcium hydroxide in primary molars: a systematic review and meta-analysis. International Journal of Clinical Pediatric Dentistry. 2025. Vol. 18, no. 8. P. 1031–1038. DOI: 10.5005/jp-journals-10005-3171.
29. Vyas H., Gune N., Balgi P. Traumatic dental injuries to the permanent dentition. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry. Cham : Springer, 2025. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2_11.

30. Vyas H., Gune N., Balgi P. Traumatic injuries to the primary dentition and sequelae to permanent dentition. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry. Cham : Springer, 2025. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2_13.
31. Vyas H., Gune N., Balgi P. Traumatic dental injuries to the permanent dentition. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry. Cham : Springer, 2025. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2_11.
32. Vyas H., Gune N., Balgi P. Traumatic injuries to the primary dentition and sequelae to permanent dentition. Dental caries and traumatic injuries in pediatric dentistry. Cham : Springer, 2025. DOI: 10.1007/978-3-031-98929-2_13.
33. Guidelines for monitoring and management of pediatric patients before, during, and after sedation for diagnostic and therapeutic procedures / C. J. Coté, S. Wilson, American Academy of Pediatrics, American Academy of Pediatric Dentistry. Pediatric Dentistry. 2025. Vol. 47, no. 6. P. E100–E128. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_monitoringsedation25.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
34. Use of local anesthesia for pediatric dental patients / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 407–414. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_localanesthesia.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
35. Antibiotic prophylaxis for dental patients at risk for infection / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. P. 564–570. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/bp_prophylaxis.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
36. Policy on pediatric dental pain management / American Academy of Pediatric Dentistry. The Reference Manual of Pediatric Dentistry. Chicago, 2025. URL: https://www.aapd.org/globalassets/media/policies_guidelines/p_pdpainmgmt25.pdf (дата звернення: 19.09.2026).
37. Dinu S. et al. Timing of orthodontic intervention for pediatric Class II malocclusion: a systematic review on early vs. late treatment outcomes. Children. 2025. Vol. 12, no. 11. Art. 1533. DOI: 10.3390/children12111533.
38. Almugla Y. M., Shekhar M. G. Does early orthodontic treatment in mixed dentition improve long-term outcomes? A systematic review and meta-analysis. Medicina. 2025. Vol. 61, no. 10. Art. 1854. DOI: 10.3390/medicina61101854.
39. Comparative analysis of early Class III malocclusion treatments: a systematic review and meta-analysis. Children. 2025. Vol. 12, no. 2. Art. 177. DOI: 10.3390/children12020177.
40. Chakraborty D., Sahoo N., Dash B., Mohanty B., Jena S. Clinical effectiveness of clear aligner therapy during interceptive orthodontic treatment in adolescent patients: a systematic review and meta-analysis. Cureus. 2025. Vol. 17, no. 7. Art. e88157. DOI: 10.7759/cureus.88157.
41. El Guennouni B., Houb-Dine A., Ben Mohimd H., Zaoui F. Orthodontic treatment of deep bite in mixed dentition and/or early permanent dentition: what about stability? A systematic review. International Orthodontics. 2025. Vol. 23, no. 2. Art. 100958. DOI: 10.1016/j.ortho.2024.100958.
42. Expert consensus on early orthodontic treatment of Class III malocclusion. International Journal of Oral Science. 2025. Vol. 17, no. 1. Art. 20.
43. Expert consensus on the clinical strategies for orthodontic treatment with clear aligners. International Journal of Oral Science. 2025. Vol. 17, no. 1. Art. 19.
44. Clinical guidelines for orthodontics. Version 2 / Dubai Health Authority. Dubai, 2026. URL: https://dha.gov.ae/uploads/032026/82026339198.pdf (дата звернення: 19.09.2026).

1. Інформаційні ресурси:

1.Сайт кафедри – **newsite.vnmu.ua**
2. Сайт бібліотеки – **library.vnmu.edu.ua**
3. Всесвітня організація охорони здоров'я **www.who.int**
4. MEDLINE www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
5. Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
6. Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
7. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»: http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203
8. Журнал British Medical Journal www.bmj.com
9. Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com55
10.Four levels of Inversion for rubber dam isolation |By Dan Lazar |18 May 2017
https://www.styleitaliano.org/four-levels-of-inversion-for-rubber-dam-isolation/
11.Simplifying the Rubber Dam | By Andy Janiga on April |15, 2020
https://www.speareducation.com/spear-review/2020/04/simplifying-the-rubber-dam

12.Rubber dam isolation for restorative treatment in dental patients | Cheng Miao , Xiaoyu Yang , May Cm Wong , Jing Zou , Xuedong Zhou , Chunjie Li , Yan Wang | Version published: 17 May 2021
https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33998662/
14.Dental dam utilization by dentists in an intramural faculty practice | Terence A. Imbery, Caroline K. Carrico | First published: 10 June 2019
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/cre2.191
15.A simple guide to using dental dam | Shanon Patel & Samantha Hamer |British Dental Journal volume 230, pages644–650 (2021)
https://www.nature.com/articles/s41415-021-3016-x
16.Rubber Dam Isolation and High-Volume Suction Reduce Ultrafine Dental Aerosol Particles: An Experiment in a Simulated Patient | by Julián Balanta-Melo,*OrcID,Albio Gutiérrez ,Gustavo Sinisterra ,María del Mar Díaz-Posso ,David Gallego ,Judy Villavicencio and Adolfo Contreras
https://www.mdpi.com/2076-3417/10/18/6345
https://www.detstom.ru/jour/article/view/360
17.Pit and fissure sealants for preventing dental decay in permanent teeth | Anneli Ahovuo-SalorantaHelena ForssTanya WalshAnne NordbladMarjukka MäkeläHelen V WorthingtonAuthors' declarations of interest | 31 July 2017
https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD001830.pub5/full
18.Direct composite resin fillings versus amalgam fillings for permanent posterior teeth | Helen V Worthington, Sara Khangura, Kelsey Seal, Monika Mierzwinski-Urban, Analia Veitz-Keenan, Philipp Sahrmann, Patrick Roger Schmidlin, Dell Davis, Zipporah Iheozor-Ejiofor, María Graciela Rasines Alcaraz | Version published: 13 August 2021

Електронна адреса сайту університету: http://vnmu.edu.ua
Центр тестування https://www.testcentr.org.ua/uk/
МОЗ України https://moz.gov.ua/
Центр громадського здоров'я МОЗ України https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan